

4. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

УДК 658

Ганущак Т.В.

Київський національний торговельно-економічний університет

ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Стаття присвячена дослідженню економічного зростання підприємства шляхом аналізу та виявлення загроз. Автором наведено алгоритм відновлення економічного зростання на прикладі торговельного підприємства. Даний алгоритм дасть можливість виходу з кризового стану підприємства та підтримання економічної діяльності суб'єкта господарювання.

Ключові слова: підприємство, економічне зростання, відновлення, аналіз, алгоритм, рентабельність, індикатор.

Постановка проблеми. В умовах фінансової кризи сьогодення дуже важливим є дослідження фінансово-економічного стану підприємства та пошук шляхів економічного зростання. Управління економічним зростанням підприємства базується на вивченні відносин у сфері внутрішнього та зовнішнього середовища суб'єкта господарювання. В умовах невизначеності сьогодення, які постійно змінюються під впливом світової фінансово-економічної кризи підприємство необхідно розглядати як відкриту систему, що постійно взаємодіє з окремими елементами зовнішнього середовища: іншими підприємствами, банками, організаціями, що належать до соціально-політичних та економічних інституцій. Механізм управління економічного зростання суб'єктів господарювання потребує сукупності взаємозв'язаних дій, що утворюють системний підхід, зокрема: управління на всіх стадіях виробництва, тобто управління цілями, завданнями відповідно до визначеної місії; виявлення проблеми, усвідомлення потреби в її вирішенні, діагностика, контроль, моніторинг та прийняття рішення щодо необхідності забезпечення фінансової безпеки відновлення економічного зростання суб'єкта господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням економічного зростання підприємства займалися такі вчені-економісти: Л.О. Матвійчук, А.М. Поддєрьогін, О.М. Сумець, Н.В. Тарасенко та інші.

Постановка завдання. Метою написання статті є виявлення проблем, пов'язаних з відновленням економічного зростання підприємства на прикладі торговельного підприємства. Запропонувати власний алгоритм виходу з кризового стану підприємства та шляхи підтримання економічної діяльності суб'єкта господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для відновлення економічного зростання насамперед необхідно дослідити прибутковість діяльності підприємства на основі аналізу головних індикаторів.

Довідники з економіки пропонують розглядати економічні індикатори як серію (або групу серій) статистичних даних, що використовуються економістами для аналізу й прогнозування змін в економічній діяльності. Бізнесовий словник розуміє під економічними індикаторами ключові статистичні дані. Британська енциклопедія інтерпретує економічні показники як статистику, що використовується для визначення стану загальноекономічної активності, особливо для прогнозування майбутнього. Маркетинговий словник визначає економічні індикатори як індекси, що походять від даних зібраних за довгий період [1, с. 111]. Одним із найважливіших індикаторів фінансового стану суб'єкта господарювання є рентабельність.

Рентабельність – виражений у відсотках відносний показник прибутковості, який характеризує ефективність витрат підприємства загалом або ефективність виробництва окремих видів продукції [2, с. 372].

Рентабельність безпосередньо пов'язана з отриманням прибутку. Однак, її не можна ототожнювати з абсолютною сумою отриманого прибутку. Рентабельність – це відносний показник, тобто рівень прибутковості, що вимірюється у відсотках [3].

Відповідно до наведеної таблиці 1. Аналіз показників рентабельності ПАТ «ТОДЕФ» як фактора фінансової безпеки підприємств протягом 2012-2016 рр. можна стверджувати, що в цілому рентабельність підприємства має тенденцію до зростання. Найбільше на покращення діяльності підприємства у прибутковості вплинули наступні показники: рентабельність капіталу (активів) за чистим прибутком, рентабельність власного капіталу, рентабельність виробничих фондів, коефіцієнт стійкості економічного зростання.

Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності в 2013 році у порівнянні з 2012 роком мала тенденцію до збільшення на 0,14, що є позитивною динамікою для підприємства, оскільки кількість прибутку від звичайної діяльності, що припадає на одиницю коштів, інвестованих в активи збільшується. З 2014 року до 2016 року даний індикатор скорочувався, а саме: в 2014 році у порівнянні з 2013 роком скорочення відбулося на 0,09, в 2015 році у порівнянні з 2014 роком на 0,27, в 2016 році у порівнянні з 2015 роком знизився показник на 0,04.

Рентабельність капіталу за чистим прибутком в 2013 році у порівнянні з 2012 роком скоротилася на 0,012, що є негативною динамікою для підприємства. З 2013 року по 2016 рік спостерігається збільшення відповідного індикатора. Зокрема, в 2014 році у порівнянні з 2013 роком відбулося збільшення на 0,03, в 2015 році у порівнянні з 2014 роком зростання було на 0,18, в 2016 році в порівнянні з 2015 роком збільшення сягало на 0,02, що є позитивною динамікою для підприємства, оскільки кількість чистого прибутку, що припадає на одиницю інвестованих в активи кошти збільшується.

Рентабельність власного капіталу з 2012 по 2013 рік скоротилася на 0,02, а в 2014 році у порівнянні з 2013 роком на 1,29, що є негативною динамікою для підприємства. В 2015 році у порівнянні з 2014 роком відбулося збільшення на 3,78, а в 2016 році у порівнянні з 2015 роком зростання було на 2,51, що є позитивною динамікою для даного коефіцієнта, тому що кількість чистого прибутку на одиницю вартості виробничих запасів зростає.

Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації був незмінним з 2012 по 2014 рік, далі було зростання з 2014 року

по 2015 рік і знову спад з 2016 року по 2015 рік. Так, даний індикатор збільшувався в 2015 році у порівнянні з 2014 роком на 0,72, що є позитивною динамікою для підприємства, оскільки кількість прибутку, що припадає на одиницю виручки зростає. В 2016 році у порівнянні з 2015 роком відбувалося зниження даного індикатора, що є негативним для підприємства.

Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком скорочувалася з 2012 року по 2014 рік, в 2015 році у порівнянні з 2014 роком відбувалося зростання, а в 2016 році у порівнянні з 2015 роком знову спостерігається скорочення. Так, в 2013 році у порівнянні з 2012 роком було скорочення на 0,01, в 2014 році у порівнянні з 2013 роком зниження було на 0,06, що є негативною динамікою, оскільки кількість прибутку від операційної діяльності, що припадає на одиницю виручки скорочується. В 2015 році у порівнянні з 2014 роком відбувалося зростання даного показника на 0,85, що є позитивною динамікою. В 2016 році у порівнянні з 2015 роком також було скорочення.

Коефіцієнт реінвестування в 2013 році у порівнянні з 2012 роком скоротився на 0,01. Також скорочення було в 2014 році у порівнянні з 2013 роком, що є негативним для підприємства, тому що є негативним для підприємства, тому що кількість чистого прибутку, що спрямоване на збільшення власного капіталу знижується. В 2015 році у порівнянні з 2014 роком було збільшення індикатора на 1,1, що є позитивною динамікою для підприємства. В 2016 році у порівнянні з 2015 роком не спостерігалось змін.

Коефіцієнт стійкості економічного зростання знижувався в 2013 році у порівнянні з 2012 роком, що є негативною тенденцією для підприємства. З 2013 року до 2016 року спостерігається зростання відповідного індикатора. В 2014 році у порівнянні з 2013 роком зростання було на 0,006, в 2015 році у порівнянні з 2014 роком на 0,19, а в 2016 році у порівнянні з 2014 роком на 0,054, що є позитивним для підприємства, оскільки темп збільшення власного капіталу за рахунок чистого прибутку підвищується.

Відповідно до наведеного рис. 1. Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком ПАТ «ТОДЕФ» за 2012-2016 роки, можна стверджувати кількість прибутку, що припадає на одиницю виручки в 2015 році мала динаміку до скорочення, що є негативним для діяльності підприємства. З 2014 року по 2015 даний індикатор зріс, а в 2016 році мав тенденцію до скорочення, на що вказує лінія тренду.

Таблиця 1

Аналіз показників рентабельності ПАТ «ГОДЕФ» як фактора фінансової безпеки підприємств
протягом 2012-2016 рр. [4, 5, 6]

№ п/п	Показник	Рекомендоване значення	Роки					Зміна, роки					Оцінка/тенденція, роки				
			2012	2013	2014	2015	2016	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	12/13	13/14	14/15	15/16	
1.	Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності	Збільшення	1,07	1,21	1,12	0,85	0,81	0,14	-0,09	-0,27	-0,04	↑	↓	↓	↓	↑	
2.	Рентабельність капіталу (активів) за чистим прибутком	Збільшення	0,06	-0,06	-0,03	0,15	0,17	-0,12	0,03	0,18	0,02	↓	↑	↑	↑	↑	
3.	Рентабельність власного капіталу	Збільшення	0,84	0,82	-0,47	3,31	5,82	-0,02	-1,29	3,78	2,51	↓	↓	↓	↑	↑	
4.	Рентабельність виробничих фондів	Збільшення	0,12	0,13	0,08	0,21	0,18	0,01	-0,05	0,13	-0,03	↑	↓	↑	↑	↓	
5.	Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації	Збільшення	0,83	0,83	0,83	1,55	1,43	0	0	0,72	-0,12	-	-	↑	↑	↓	
6.	Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком	Збільшення	0,05	0,04	-0,02	0,83	0,3	-0,01	-0,06	0,85	-0,53	↓	↓	↑	↑	↓	
7.	Коефіцієнт реінвестування	Збільшення	1,01	1	-0,1	1	1	-0,01	-1,1	1,1	0	↓	↓	↑	↑	-	
8.	Коефіцієнт стійкості економічного зростання	Збільшення	0,07	-0,07	-0,004	0,186	0,24	-0,14	0,066	0,19	0,054	↓	↑	↑	↑	↑	

Джерело: розраховано автором на підставі даних НКЦПФР [7]

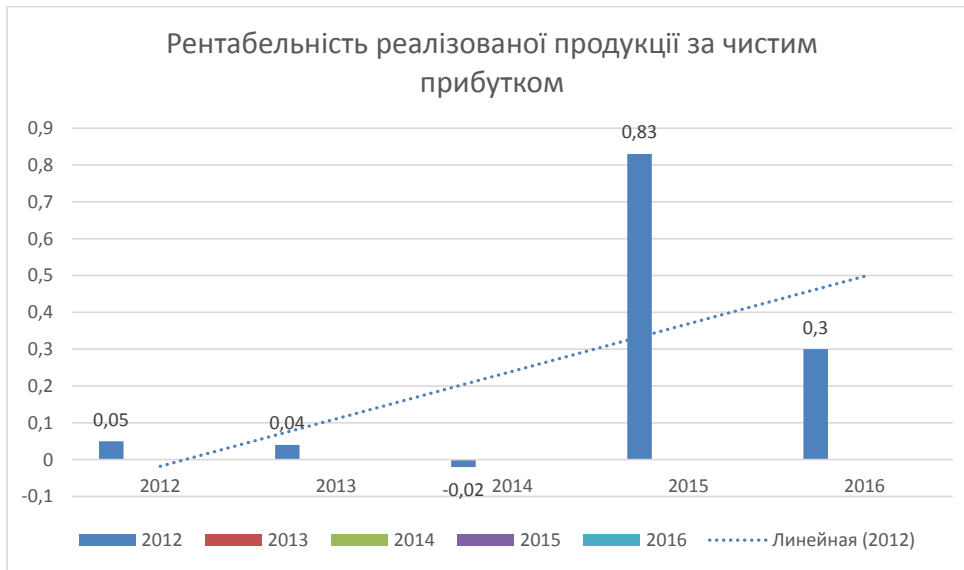

Рис. 1. Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком ПАТ «ТОДЕФ» за 2012-2016 роки

Джерело: зроблено автором на підставі [7]

Головним завданням на підприємстві є вчасне виявлення загроз та запобігання їм. Головною метою створення єдиного ефективного механізму управління економічним зростанням підприємства є досягнення кінцевого результату – отримання прибутку й забезпечення найбільш сприятливого фінансово безпечного середовища підприємства.

Одним із чинників погіршення економічної діяльності є протиправні дії самого персоналу. Так, внаслідок крадіжок та підробок з використанням персональних комп'ютерів американським організаціям було завдано загальної шкоди у розмірі 1 млрд. 882 млн. дол. США. Можна припустити, що справжній розмір шкоди набагато більший, оскільки багато фірм зі зрозумілих причин приховують такі інциденти. У більшості розслідуваних випадків винуватцями виявлялися штатні співробітники фірм, добре обізнані з режимом роботи і заходами безпеки.[8] За результатами Всесвітнього огляду економічних злочинів до галузей економіки, підприємства яких найбільше страждають від недобросовісних економічних стосунків традиційно відносять фінансові послуги (50% респондентів зіштовхнулися з випадками злочинів), енергетичну та гірничодобувну промисловість (43% респондентів), галузь зв'язку (40% респондентів). Розміри шахрайства, скоєні співробітниками спричиняють більший збиток, ніж зловживання зовнішніх суб'єктів [9, с. 1].

Щорічні витрати в компаніях через крадіжки, зловживання чи інші шахрайські схеми персоналу

можуть досягати до 7% виручки. Майже 80% збитків українських компаній – це справа рук умисних дій або халатного ставлення власного персоналу. У той же час, у ході дослідження 56% опитаних компаній зазначили, що не мають налагодженої системи протидії шахрайству, 37% – мають формальну схему. Близько 80% збитку матеріальним активам компаній наноситься їх власним персоналом. Тільки 20% спроб злому мереж і отримання несанкціонованого доступу до комп'ютерної інформації приходиться ззовні [10].

Механізм управління забезпеченням відновлення економічного зростання суб'єктів господарювання потребує сукупності взаємозв'язаних дій, що утворюють системний підхід до забезпечення економічного зростання підприємств, зокрема: управління на всіх стадіях виробництва, тобто управління цілями, завданнями відповідно до визначеної місії; виявлення проблеми, усвідомлення потреби в її вирішенні, діагностика, контроль, моніторинг та прийняття рішення щодо необхідності забезпечення економічного зростання суб'єкта господарювання (рис. 2).

Механізм управління є складовою частиною механізму забезпечення економічного зростання суб'єкта виробничо-господарської діяльності.

Алгоритм забезпечення економічного зростання підприємств включає в себе наступну послідовність дій, а саме: отримання інформації про об'єкт, що потребує захисту, усвідомлення факту загрози, усвідомлення потреби захисту, визна-

чення методики по забезпеченню економічного зростання підприємств, розуміння механізмів розвитку підприємств, аналіз механізмів розвитку економічного зростання підприємств, контроль за процесом забезпечення відновлення економічного зростання підприємства.

Алгоритм забезпечення відновлення економічного зростання підприємств може включати в себе такі елементи:

1) отримання інформації про об'єкт, що потребує відновлення – отримання інформації і усвідомлення її про об'єкт, що є в фінансовій небезпеці і потребує відновлення;

2) усвідомлення факту загрози – визначення причинно-наслідкових зв'язків загроз, а також яким чином вони діють або можуть подіяти на об'єкт і як можна уникнути цих загроз;

3) усвідомлення потреби захисту – прийняття управлінського рішення щодо відновлення економічного зростання підприємств, визначення величини небезпеки, які саме заходи і в якій послідовності в міру виникнення необхідно вживати. На цьому етапі необхідно здійснювати концепцію економічного зростання на основі науково-теоретичних та практичних знань;

4) створення теорії економічного зростання підприємств – визначити певну методику по забезпеченню економічного зростання підприємств;

5) розуміння механізмів економічного розвитку підприємств – розуміння тісного взаємозв'язку між безпекою та розвитком з метою відновлення економічного зростання підприємств;

6) аналіз механізмів розвитку підприємств – дає можливість усвідомити прорахунки здійснені в процесі забезпечення економічного зростання підприємств та впроваджувати більш ефективні методи;

7) контроль за процесом забезпечення відновлення економічного зростання підприємства – система заходів щодо моніторингу на всіх стадіях виробничо-господарської діяльності.

Висновки. Головними проблеми виділені у дослідженні відновлення економічного зростання суб'єктів господарювання, які існують в умовах фінансово-економічної кризи сьогодення є: відсутність усвідомлення потреби відновлення економічного розвитку підприємства; недостатньо обізнаний персонал у питаннях економічного розвитку; відсутність розуміння механізмів економічного розвитку; немає чіткої системи управлінням від-

Рис. 2. Пропозиція алгоритму відновлення економічного зростання ПАТ «ТОДЕФ»

Джерело: авторська розробка

новлення економічного зростання підприємства, єдиного методу управління економічним зростанням підприємств; не своєчасне відстеження зовнішніх та внутрішніх факторів впливу. Автором досліджено головні індикатори рентабельності торговельного підприємства ПАТ «ТОДЕФ», які показують окрему частину потреби економічного зростання. Так, було виявлено, що в цілому рентабельність підприємства має тенденцію до зростання. Найбільше на покращення діяльності підприємства у прибутковості вплинули наступні показники: рентабельність капіталу (активів) за чистим прибутком, рентабельність власного капіталу, рентабельність виробничих фондів, коефіцієнт стійкості економічного зростання.

Рентабельність капіталу за чистим прибутком в 2013 році у порівнянні з 2012 роком скоротилася на 0,012, що є негативною динамікою для підприємства, що є негативною динамікою для підприємства, оскільки кількість чистого прибутку, що припадає на одиницю інвестованих в активи кошти знижується. З 2013 року по 2016 рік спостерігається збільшення відповідного індикатора. Зокрема, в 2014 році у порівнянні з 2013 роком відбулося збільшення на 0,03, в 2015 році у порівнянні з 2014 роком зростання було на 0,18, в 2016 році в порівнянні з 2015 роком збільшення сягало на 0,02. Коефіцієнт стійкості економічного зростання знижувався в 2013 році у порів-

нянні з 2012 роком, що є негативною тенденцією для підприємства. З 2013 року до 2016 року спостерігається зростання відповідного індикатора. В 2014 році у порівнянні з 2013 роком зростання було на 0,006, в 2015 році у порівнянні з 2014 роком на 0,19, а в 2016 році у порівнянні з 2015 роком на 0,054, що є позитивним для підприємства, оскільки темп збільшення власного капіталу за рахунок чистого прибутку підвищується.

Для підвищення економічного розвитку підприємства необхідно: знижувати собівартість продукції шляхом пошуку нових постачальників; покриття кредиторської заборгованості за рахунок дебіторської заборгованості; збільшувати власний капітал за рахунок диверсифікації виробництва та зростання власного капіталу.

Автором наведено алгоритм відновлення економічного зростання на прикладі торговельного підприємства ПАТ «ТОДЕФ». До складу запропонованої моделі віднесемо: отримання інформації про об'єкт, що потребує відновлення; усвідомлення факту загрози; усвідомлення потреби захисту; створення теорії економічного зростання підприємств; розуміння механізмів економічного розвитку підприємств; аналіз механізмів розвитку підприємств; контроль за процесом забезпечення відновлення економічного зростання підприємства. Даний алгоритм відновлення економічного зростання дасть можливість виходу з кризового стану підприємства та підтримання економічної діяльності суб'єкта господарювання.

Список літератури:

1. Матвийчук, Л.О. Методика визначення рівня фінансової безпеки машинобудівних підприємств / Л.О. Матвийчук // Актуальні проблеми економіки. – Вип. 5(119). – 2011. – С. 109-114.
2. Тарасенко, Н.В. Фінансовий аналіз / Н.В. Тарасенко, І.М. Вагнер – Львів: «Новий світ-2000», 2014. – 444 с.
3. Поддєрьогін, А. М. Фінанси підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/509/54/1/7/#38047>
4. Положення про загальні збори Публічного акціонерного товариства «ТОДЕФ» від 07.02.2011 р.
5. Статут Публічного акціонерного товариства «ТОДЕФ». Протокол № 1 від 27 березня 2014 року, Київ-2014.
6. Загальні відомості про Публічне акціонерне товариство «ТОДЕФ». Режим доступу: <http://todef.kiev.ua>
7. Звітність українських підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://smida.gov.ua>
8. Офіційний сайт Transparency international [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.transparency.org/policy
9. Сумець О.М. Стратегії сучасного підприємництва та його економічна безпека / О.М. Сумець, М.Б. Тумар – К.: «Хай-Тек Прес», 2016. – 400 с.
10. Боротьба з корупцією стає одним з державних пріоритетів // Акценти тижня [Електронний ресурс]. – Режим доступу до джерела: www.ukrinform.ua

ВОССТАНОВЛЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА ПРЕДПРИЯТИЯ

Статья посвящена исследованию экономического роста предприятия путем анализа и выявления угроз. Автором приведен алгоритм восстановления экономического роста на примере предприятия. Данный алгоритм даст возможность выхода из кризисного состояния предприятия и поддержания экономической деятельности предприятия.

Ключевые слова: предприятие, экономический рост, восстановление, анализ, алгоритм, рентабельность, индикатор.

RESTORATION OF ECONOMIC GROWTH OF THE ENTERPRISE

The article is devoted to the research of economic growth of the enterprise by analysis and detection of threats. The author presents an algorithm for the recovery of economic growth by the example of a trading company. This algorithm will provide an opportunity to exit the crisis state of the enterprise and maintain economic activity of the entity.

Key words: enterprise, economic growth, restoration, analysis, algorithm, profitability, indicator.